

ČASNÝ STŘEDOVĚK (476 - 12. stol.)

1. Lidé středověku

Pojďme nyní ve dvou oddílech poodhalit zákulisí etapy, která přichází po starověku. Je asi logický název středověk, ale musím zklamat ty, kteří si myslí, že si tento název vymysleli lidé, kteří v této době žili. Samozřejmě, že tomu tak nebylo, cožpak pro ně to, co žili oni, nebylo právě tím nejnovějším? Proč by používali tento název?

Pojem poprvé použili renesanční učenci (tedy lidé z doby, která nastala po středověku), aby jím označili jakési tisícileté meziobdobí, jež bylo pro ně naprostým propadákem. Hovořili o této fázi jako o dobách temna. Člověk podle nich začal žít barbarsky, zavrhoval vědecké postoje, nerozuměl umění, liboval si v násilí... Jenže ona to také tak docela pravda nebyla, vždyť jen tak mimochodem právě v době středověku vznikla první univerzita střední Evropy, a tou je ta naše. Ještě si pamatujete na ten známý letopočet ze základní školy:)?

Jak jsem už říkal, celý blok jsem pracovním rozdělení do dvou oddílů (Časný středověk a Pravý středověk). Není to úplně učebnicové (tam se to dělí většinou na středověk raný, vrcholný a pozdní), ale já už od určité doby takové ty školní fráze moc rád nemám. Ony často ani se skutečnou realitou zrovna moc nesouvisí. A tak pojďme udělat změnu. V té první fázi se spolu projdeme dobou přibližně mezi 5. a 12. stol. (i když někde, abychom neztratili nit, přesáhneme i dál) a ve druhé omrkneme 12. - 15. stol.

Po pádu Říma začal člověk přemýšlet trochu jiným způsobem. Je pravda, že Evropa začínala být čím dál více zasahována křesťanským myšlením, a tak se vytrácelo pozvolna různé spoléhání na osud, náhody, neosobní bůžky či krvavou zábavu, o kterou se měli starat gladiátoři. Na druhé straně ale katolická církev (ona jiná ani ze začátku nebyla) různé přežitky antiky či pohanských národů vesele přejímala. Co mám na mysli? Tak například uctívání různých svatých, klanění se sochám, které měly asi původně jen dotvářet jakousi atmosféru v kostelech, dokonce i uctívání všelijakých ostatků, což se propojovalo s různými legendami, ale na to bude určitě více prostoru v literatuře. A navíc tím, jak byla církev státem oficiálně povolena, začaly se v ní objevovat tendence po hrabivosti a vládě. Rozbořený Řím se velice rychle zrekonstruoval a stal se sídlem papeže, který se začal označovat jako Boží zástupce na zemi a usiloval o to, aby měl v rukou veškerou moc nad Evropou. Ještě se k tomu vrátíme v některé z dalších kapitol, teď však chci jen naznačit, že mnozí upřímně věřící křesťané byli v té době docela smutní z toho, že ti oficiální církevní hodnostáři jdou přesně opačnou cestou, než o které kdysi dávno mluvil ten židovský rabín Ježíš, kterého dali ukřižovat. Jednoduše řečeno, středověká církev začala systematicky a spolehlivě kazit křesťanství pověst.

Mimo nastupujícího „křesťanství“ (nebo spíše čehosi, co si na křesťanství hraje) je důležité zmínit ještě jeden pojem. Dodneška si vzpomínám, jak otravnou látkou byl pro mě na základní škole tzv. „feudalismus“. Vůbec jsem tomu nerozuměl a zůstávalo to pro mě neustále jen něčím, co se prostě asi budu muset naučit nazpaměť. Ale ono to přitom vůbec není nic složitějšího! Takovéto hrozivé slovo je odvozeno z latinského pojmu „feudum“, což znamená půda. Víte, ona taková půda hrála pro středověkého človíčka mnohem důležitější roli než pro nás dnes. Tenkrát měl veškerou půdu na starost panovník daného území (tedy feudál). Měl tedy obrovské možnosti, jenže on se o takové množství polí jednoduše nestíhal starat. A tak začal tu svou milou „hlínu“ pronajímat svým nejbližším (tedy zpočátku asi vojákům) za určitou protislužbu. Co všechno za to od nich vyžadoval, tak o tom si popovídáme ústně, ale já chci říct, že právě jim se začalo říkat poddaní (nebo také leníci). No a období, ve kterém existuje tento vztah mezi lenním pánem (feudálem) a jeho poddaným (leníkem či vazalem), se nazývá feudalismus, protože tu jde o feudum (o půdu). Když za čas měli ti první leníci tolik půdy, že už to také nějak nestíhali, začali i oni pronajímat půdu dalším. A tak nám vzniká celá středověká společnost, ve které je veškeré bohatství a tím i postavení odvozeno od toho, kolik má kdo půdy. Dnes už přece jen mohou být naše prašulky uschovány i v něčem jiném než jen v pozemcích. Ale stejně je pravda, že pole mají i dnes vcelku velkou hodnotu.

Někdy se zjednodušeně říká, že celá středověká společnost se dělí na šlechtu, kněze a poddané. Postupně si však ukážeme, že je to pohled dost zjednodušený.